

Rapport
om
praksis på
tilgængelighedsområdet
i
2012,
jf. arkivlovens § 39

Statens Arkiver
2013

Indhold

Indledning.....	3
Aflevering af papirarkivalier: Status på aktivitetsplan 2012.....	4
Ny aktivitetsplan 2012.....	4
Tilsyn med regionernes arkivforhold.....	4
Forslag til merbevaring hos Forsvaret modtaget.....	5
Særlige tilgængelighedsfrister, jf. § 27, stk. 1.....	5
Uhjemlede kassationer.....	6
Bevaring af efterretningstjenesternes arkivalier.....	6
Praksis vedrørende dispensationer.....	7
Tilladelser og afslag.....	7
Sagsbehandlingstider.....	8
Kommuner og kommunale offentlige arkiver.....	10
Tyverier fra Statens Arkivers læsesale og ny sikringstiltag.....	10
Spørgsmål fra Folketingets kulturudvalg og retsudvalg om tilgængelighed til arkivalier.....	10
Betingelser for størst mulig åbenhed.....	11
Bilag 1: Tilgængelighedsstatistik 2012.....	12
Bilag 2: Sagsbehandlingstider - Statens Arkiver (hele året 2012).....	13
Bilag 3: Oversigt over antal afgørelser om tilgængelighed i kommunerne.....	14
Bilag 4: Regester over meddelte afslag på ansøgninger om dispensation.....	15
Bilag 5: Beretning afgivet af Udvalget for Forretningsordenen den 19. december 2011: Beretning om PET-kommissionens beretning, afsnit 2.4.....	20
Bilag 6: Kulturministerens svar på § 20-spørgsmål S 3109 om kassation i PETs arkiver.....	21
Bilag 7: Kulturministerens svar på § 20-spørgsmål S 2712 Om digitalisering af tingbøgerne.....	22

Indledning

I henhold til arkivlovens § 39, stk. 1, nedsætter kulturministeren et udvalg, som skal vurdere de offentlige arkiver og myndighedernes praksis på tilgængelighedsområdet.

Udvalget udøver sin virksomhed på grundlag af en årlig rapport om tilgængelighedspraksis. Rapporten udarbejdes af rigsarkivaren, der kan indhente oplysninger om praksis på tilgængelighedsområdet fra de myndigheder, der er omfattet af arkivloven.

Rapporten for 2012 er udarbejdet efter samme principper som rapporterne for de tidligere år.

Aflevering af papirarkivalier: Status på aktivitetsplan 2012

I 2012 afsluttede Statens Arkiver den aktivitetsplan, som blev indledt i 2006. Planen havde til formål at sikre aflevering af bevaringsværdige arkivalier i været ægt hos statslige myndigheder, både på papir og i digital form, så arkivalierne kunne være til rådighed på Statens Arkivers læsesale, når de blev umiddelbart tilgængelige, d.v.s. 20 år gamle. For digitalt skabte arkivalier var formålet endvidere at sikre aflevering, inden arkivalierne blev slettede, og mens det stadig var muligt at tilvejebringe den nødvendige dokumentation.

Pr. 31.12. udestod aflevering af papirarkivalier fra 6 ud af 42 myndigheder, som skulle have afleveret i 2012. Det drejer sig om følgende myndigheder:

- Det tidligere Danmarks Pædagogiske Universitet
- Den tidligere Kunststyrelse
- Kofoeds Skole
- Sønderborg Politi
- Frederikssund Ret
- Den tidligere politikreds i Grenå

Forsinkelserne skyldes manglende prioritering af opgaverne hos de afleverende myndigheder. Alle afleveringer forventes modtaget i løbet af 1. halvår af 2013.

Ny aktivitetsplan 2012

I 2012 indledte Statens Arkiver en ny aktivitetsplan med et tilsyn med alle statslige myndigheder. Formålet med aktivitetsplanen er det samme, som det var i perioden 2006-2012. Formålet med tilsynet er at tilvejebringe oplysninger til brug for udarbejdelsen af den nye aktivitetsplan, som skal dække perioden frem til og med 2016. Samtidig blev der udsendt en cirkulæreskrivelse om, hvilke myndigheder der skal aflevere papir arkivalier i 2013, baseret på de ønsker, der var indkommet i 2012. Cirkulæreskrivelser om aflevering af digitalt skabte arkivalier i perioden 2013-2014 blev publiceret på Statens Arkivers hjemmeside i januar 2013.

Cirkulæreskrivelse med plan for aflevering af papirarkivalier i perioden 2014-2016 forventes udsendt i 2. halvår af 2013, og cirkulæreskrivelse med for plan for aflevering af digitalt skabte arkivalier i perioden 2015-2016 forventes udsendt i 2014.

Tilsyn med regionernes arkivforhold

I 2012 afsluttede Statens Arkiver det tilsyn med regionerne og regionernes institutioner, hospitaler og sygehuse, som var blevet indledt i efteråret 2011. Tilsynet havde bl.a. til formål at kortlægge, hvilke it-systemer og papirarkivalier regionsmyndighederne har i varetægt, og hvilke planer regionerne har for arkivering af bevaringsværdige arkivalier.

Tilsynet viste, at der især på sygehusene findes et meget stort antal forskellige it-systemer. Tilsynet viste også, at der findes 130 kilometer patientjournaler på papir på sygehusene. De ældste stammer fra 1850'erne. Patientjournaler, der er mere end 75 år gamle, er umiddelbart tilgængelige.

Regionerne skal aflevere arkivalier, der er omfattet af lov om behandling af personoplysninger, og som skal bevares, til et offentligt arkiv. Der kan både være tale om data og dokumenter fra it-systemer, men også om papirarkivalier. Afleveringen skal ske senest på det tidspunkt, hvor de

pågældende oplysninger ellers skulle have været slettet. Et offentligt arkiv kan enten være Statens Arkiver eller et arkiv, som regionen selv opretter. Ingen af regionerne har i dag oprettet egne arkiver.

Regionerne kan ligeledes vælge at aflevere arkivalier, der ikke er omfattet af lov om behandling af personoplysninger, og som skal bevares, til et offentligt arkiv, men kan også vælge selv at beholde dem selv. Hvis regionen vælger selv at beholde arkivalierne, skal den også selv stille dem til rådighed.

Statens Arkiver har pålagt regionerne at udarbejde en oversigt over, hvilke af deres it-systemer, som indeholder bevaringsværdige data. Samtidig skal regionerne angive, hvornår data fra systemerne skal arkiveres. Oversigten skal dels sikre, at der bliver arkiveret data, inden der foretages sletninger, og dels hjælpe regionerne med at lægge budget for arkiveringsopgaverne.

Forslag til merbevaring hos Forsvaret modtaget

Statens Arkiver modtog den 5.12.2012 forslag til merbevaring af arkivalier hos Forsvaret, skabt før 2003. Baggrunden for udarbejdelsen af forslaget er, at pensioneret brigadegeneral Michael Clemmesen i 2008 i dagspressen satte spørgsmålstegn ved de gældende bestemmelser. Det førte til, at Rigsarkivet bad Forsvarskommandoen om at indsende ajourføre og kompletterede oplysninger om, hvilke arkivalier Forsvaret har i varetægt samt indsende et i militær sagkundskab funderet forslag til merbevaring. Sagsbehandlingen af forslaget er endnu ikke afsluttet.

Særlige tilgængelighedsfrister, jf. § 27, stk. 1

Der er i 2012 fastsat særlige tilgængelighedsfrister i forbindelse med afleveringer fra Lønmodtagernes Dyrtidsfond, Dansk Dekommissioneringsanstalt og Politiets Efterretningstjeneste.

Fristforlængelsen til **Lønmodtagernes Dyrtidsfond** er på 60 år og omfatter:

- Materiale vedrørende Lønmodtagernes Dyrtidsfonds børsnoterede og unoterede investeringssager til og med 2000
- Referater fra møder i Lønmodtagernes Dyrtidsfonds forretningsudvalg og bestyrelse til og med 2000

Dansk Dekommissioneringsanstalt anmodede om, at der blev fastsat en særlig, længere tilgængelighedsfrist på 60 år for visse sager i anstaltens esdh-system 2007-2012, nemlig

- cDMS: Strålings- og Nuklear Sikkerhed/Sikring
- cDMS: Affaldshåndtering/Inventory/Særligt affald
- cDMS: Strålings- og Nuklear Sikkerhed/Safeguards
- cDMS: Ledelse/Særligt affald
- Projektstyring/Tungt vand/Afhændelse/OPG Canada
- cDMS: Ledelse/Slutdepot/VTU-korrespondance,

hvilket rigsarkivaren ved skrivelse af 26. september 2012 tiltrådte.¹

¹ Statens Arkivers j.nr. 2011-004082.

Derudover drøftede Statens Arkiver fastsættelse af særlig tilgængelighedsfrist for arkivalier, der afleveres fra **Politiets Efterretningstjeneste** til Statens Arkiver. Ved årets slutning var det aftalt, at de arkivalier, som Politiets Efterretningstjeneste har afleveret siden den 1.1.2011 og fremover afleverer til Statens Arkiver, og som indeholder,

- dokumenter med oplysninger, som kan føre til identifikation af Politiets Efterretningstjenestes humane kilder,
- dokumenter med oplysninger, som hidrører fra Politiets Efterretningstjenestes udenlandske samarbejdspartnere eller
- klassificerede dokumenter, som Politiets Efterretningstjeneste har modtaget fra andre myndigheder,

først er umiddelbart tilgængelige efter 80 år og indtil dette tidspunkt kun kan benyttes efter dispensation. Aftalen om tilgængelighed er i 2013 underskrevet af kulturministeren og justitsministeren.

Uhjemlede kassationer

Der er ikke konstateret uhjemlede kassationer hos offentlige myndigheder, som har givet anledning til indberetning til overordnet myndighed, jf. bekendtgørelse nr. 591 af 26. juni 2003 om offentlige arkivalier og om offentlige arkivers virksomhed § 3, stk. 5.

Bevaring af efterretningstjenesternes arkivalier

På baggrund af forlydender i dagspressen om makulering af personsager vedr. fremtrædende politikere skrev Statens Arkiver den 19. april til Politiets Efterretningstjeneste og bad om en vurdering af, om aftalen om bevaring af visse sager i Politiets Efterretningstjeneste arkiver, som den blev formuleret i rigsarkivarens brev af 17. december 1965, var blevet overholdt, eller om der havde fundet destruktion sted af sådanne sager, som efter den nævnte aftale måtte forventes bevaret.

I aftalen af 17. december 1965 hed det bl.a., at enkeltakter vedrørende personer, der har haft en mere fremtrædende politisk, kulturel, økonomisk eller administrativ position skulle bevares.

Politiets Efterretningstjeneste svarede den 10. maj. ved at henvise til sin redegørelse af 17. april 2012. til Justitsministeriet og til, at regeringen havde besluttet at iværksætte en udredning af Politiets Efterretningstjenestes makuleringer på det politiske område i perioden fra 1989 til 1998, jf. Folketingets vedtagelse V 53, samlingen 2011-12, der lød:

”Folketinget tager justitsministerens redegørelse til efterretning, men konstaterer, at der er skabt tvivl om PET’s sletninger af visse sager på det politiske område. Derfor iværksættes en udredning af årsagen til PET’s sletninger fra 1989 til 1998. Udredningen varetages af en universitetsjurist. Resultatet vil indgå i Folketingets arbejde med Wendler Pedersen-betænkningen.”

Udredningen blev overladt til professor, dr.jur. Linda Nielsen og forelå i februar 2013.

Politiets Efterretningstjenestes makuleringspraksis fremkaldte i årets løb en offentlig debat og gav anledning til en række spørgsmål fra Folketingets kulturudvalg til kulturministeren., jf. nedenfor, s. XX.

Ligeledes på baggrund af forlydender i dagspressen skrev Statens Arkiver den 16.5. til Forsvarets Efterretningstjeneste og bad om en redegørelse for, om Forsvarets Efterretningstjeneste i forbindelse med overgang til digital arkivering har destrueret arkivmateriale på papir. Med henvisning til ”Retningslinjer for Forsvarets Efterretningstjenestes behandling af personoplysninger mv. om danske statsborgere og herboende udlændinge”, udstedt af Forsvarsministeriet den 12. maj 2010, svarede Forsvarets Efterretningstjeneste den 6. juni 2012, ”...at FE er forpligtet til løbende at vurdere om hensynet til varetagelsen af efterretningstjenestens opgaver fortsat kan begrunde bevaringen af de indhentede personoplysninger. Hvis dette ikke er tilfældet, skal oplysningerne slettes og eventuelle tilknyttede sagsakter destrueres.”

I 2013 er der gennemført ny lovgivning vedrørende såvel den civile som den militære efterretningstjeneste, hvor det fastsættes, at bevaring og kassation af tjenesternes arkivalier sker efter bestemmelserne i arkivloven.

Praksis vedrørende dispensationer

Tilladelser og afslag

Som i de foregående år har sagsbehandlerne i Statens Arkiver ført statistik, jf. rigsarkivarens instruks om behandling af tilgængelighedssager, kapitel X, afsnit C², over de afgørelser, der i årets løb er truffet.

For så vidt angår offentlige arkiver, er der efter sagsbehandlerne opgivelser givet i alt 3744 tilladelser og meddelt 24 afslag.

Udviklingen i tilladelser og afslag for offentlige arkivalier 2001-2011:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Tilladelser i alt	2233	2135	1894	1913	1753	2284	2931	3294	2660	3757	3744
Afslag i alt	75	71	69	55	35	76	46	65	39	31	24
Afslag i %	3,2	3,2	3,5	2,8	2,0	3,3	1,5	1,9	1,5	0,8	0,6

Kilde: Sagsbehandlerindberetninger

² Instruksen lyder:

”C: Indberetning af oplysninger

1. Efter arkivlovens § 39, stk. 3, skal rigsarkivaren hvert år til kulturministeren afgive rapport om tilgængelighed.
2. Med henblik på udarbejdelse af denne rapport afgiver alle enheder senest 14 dage efter udløbet af hvert kvartal oplysning om behandling og afgørelse af ansøgninger efter arkivlovens § 31 efter de tidligere herom udstedte bestemmelser, dog således at indberetningerne nu følger kalenderens kvartaler.
3. Afslag indberettes løbende til rigsarkivaren med kopi af sagens vigtigste dokumenter (ansøgning, svar på samtykkehøring og brev til ansøger).”

Som det ses, er den relative andel af afslag, der i 2011 udgjorde under 1 %, faldet til godt og vel en halv procent. Imidlertid må det understreges, at det næppe kan konkluderes, at denne tendens skyldes en mere liberal praksis end i tidligere år.

Fordelingen af dispensationer fra de i eller i medfør af arkivloven fastsatte frister fremgår af bilag 1: Tilgængelighedsstatistik 2012.

Det fremgår her, at 8 af de i 2012 meddelte afslag på dispensation drejer sig om særlige frister, fastsat i medfør af arkivloven. For 2 af de 8 sager er afslaget begrundet med tilstedeværelsen i arkivenheden af dokumenter, klassificeret ”fortroligt” eller højere, for andre 3 sager af udenrigsretlige fortrolighedshensyn. Afslagene for de sidste tre sagers vedkommende er derimod givet til ansøgere, der har ønsket adgang til originale kirkebøger (kontraministeralbøger) fra 1930-1975. Begrundelsen for disse afslag er, at kirkebøger efter 1925 i en række tilfælde kan indeholde oplysninger om aktive cpr-numre.

Som bilag 3 bringes register over de afslag, der i 2011 er blevet meddelt på ansøgninger om benyttelse af ikke umiddelbart tilgængeligt arkivmateriale i Statens Arkiver.

Alle meddelte afslag er givet med anvisning af ankemulighed, visse private arkivalier dog undtaget, nemlig i de tilfælde, hvor dispensation efter de derom fastsatte bestemmelser ikke kan finde sted før en bestemt, fremtidig dato.

I de tilfælde, hvor en myndighed ikke har fundet at kunne meddele samtykke til en ansøgnings imødekomme, har Statens Arkiver forelagt ansøgeren myndighedens begrundelse og opfordret ansøgeren til at fremsætte eventuelle supplerende eller korrigerende bemærkninger. Hvis ansøgeren ikke inden 30 dage har fremsat sådanne bemærkninger, meddeles et endeligt afslag. Er ansøger fremkommet med bemærkninger, forelægges sagen på ny den afleverende myndighed/ressortmyndigheden med ansmodning om genovervejelse.

Sagsbehandlingstider

Sagsbehandlingstiden for ansøgninger om dispensation fra arkivlovens tilgængelighedsfrister i Statens Arkiver opgøres ved hjælp af Statens Arkivers journalsystem. Der foretages tre opgørelser, nemlig for så vidt angår 1) sager, hvori rigsarkivaren eller den, han har bemyndiget hertil, træffer afgørelsen uden ekstern høring, 2) sager, hvor imødekomme af en ansøgning afhænger af samtykke fra den afleverende myndighed eller ressortmyndigheden, samt 3) henvendelser, der ikke har givet anledning til afgørelse om tilgængelighed, i de fleste tilfælde fordi det materiale, der er søgt om, er umiddelbart tilgængeligt, i andre tilfælde fordi materialet ikke er afleveret til Statens Arkiver eller ikke eksisterer.

Arkivlovens § 36 fastsætter en svarfrist på maksimalt 15 dage for ansøgninger eller henvendelser om benyttelse af ikke umiddelbart tilgængeligt arkivmateriale. Overholdelse af sagsbehandlingsfristerne er yderligere indskærpet i rigsarkivarens instruks om behandling af tilgængelighedssager, kapitel X, afsnit A.³

³ Instruksen lyder:

Opgørelsen for 2012 viser, at i Statens Arkiversom helhed er sagsbehandlingsfristerne overskredet i 10,45 % af de opgjorte tilfælde.

I rapporten for 2011 anførtes, at ”Udviklingen i sagsbehandlingstiderne vil i 2012 blive fulgt tæt, med henblik på at sikre efterlevelse rigsarkivarens instruks om behandling af tilgængelighedssager, kapitel X, afsnit A, og evt. nødvendige ændringer for at sikre rettidig sagsbehandling vil blive implementeret.”

For sagsbehandlingen ved Rigsarkivet kan det imidlertid konstateres, at sagsbehandlingsfristerne er overskredet i højere grad, end det i 2011 var tilfældet. I arkivbesluttede sager, dvs. dispensationer fra 75 års fristen efter arkivlovens § 23, stk. 1, der udgør langt hovedparten af de behandlede sager, er sagsbehandlingsfristen overskredet i 11,5 % af sagerne. I sager, hvis afgørelse kræver forelæggelse for den afleverende myndighed mv., er overskridelsesprocenten noget højere, men det antallet af sager langt mindre.

En del af forsinkelserne er opstået som følge af de sikringsforanstaltning, der indførtes umiddelbart efter konstatering af omfattende tyverier fra Statens Arkivers læsesale, jf. nedenfor. Dette forhold er dog langt fra en forklaring på, at overskridelserne af tidsfristen relativt er steget i forhold til 2011.

Visse af de konstaterede overskridelser skyldes uensartet praksis i journaliseringen. Journalisering finder i Statens Arkiver sted ved sagsbehandlere. I en række tilfælde er det konstateret, at en sag er blevet afgjort inden for sagsbehandlingsfristen, men det udgående brev med afgørelsen først journaliseret nogle dage senere. Anføres brevdatoen ikke af sagsbehandleren, vil journalsystemet anføre journaliseringsdatoen som brevdatoen; dette resulterer i, at der ved opgørelsen af sagsbehandlingstiderne angives flere overskridelser, end der reelt er tale om.

For Rigsarkivets vedkommende søger ledelsen gennem ugentlige opgørelser af modtagne ansøgninger og afgjorte sager at sikre, at sagerne behandles inden for de fastsatte frister. Statens Arkivers ledelse vil fortsat føre et særlig tilsyn med dette område.

En opgørelse over sagsbehandlingstiderne findes som bilag 2.

”A. Svarfrister

1. Ansøgeren skal efter arkivlovens § 36 have svar inden 15 dage. Denne frist skal ubetinget overholdes.
2. Fristen regnes fra ansøgningens modtagelse til afsendelse af svar, således at alle kalenderdage regnes med, herunder modtagelsesdagen. Svar skal altså afgå fra Statens Arkiver senest den 15. dag.
3. Svarfristen gælder også i de tilfælde, hvor der ikke foreligger en afgørelse. I så fald skal Statens Arkiver efter arkivlovens § 36 oplyse om grunden hertil, herunder om hvornår svaret kan ventes.
4. Hvis rigsarkivaren eller den, han bemyndiger hertil, træffer afgørelse, vil grunden til senere besvarelse, normalt være, at afgørelsen kræver meget omfattende undersøgelser, eller at der er opstået en så alvorlig tvivl, at sagen er forelagt rigsarkivaren eller afleverende myndighed.
5. Skal der høres om samtykke, skal skrivelse til afleverende myndighed afgå snarest og senest den 15. dag fra og med modtagelse af ansøgningen.
6. Ansøgeren orienteres med kopi af høringskrivelse. I orienteringen anføres, at svar først kan ventes, når afleverende myndighed har taget stilling til samtykke.
7. I høringskrivelse mindes afleverende myndighed om, at fristen for svar på samtykke efter arkivloven er 30 dage.
8. Har Statens Arkiver ikke modtaget svar på høring om samtykke inden 30 dage, rykkes afleverende myndighed snarest, dog senest inden 10 dage.”

Kommuner og kommunale offentlige arkiver

I lighed med tidligere år har Statens Arkiver gennemført en spørgeskemaundersøgelse af den praksis, der følges af kommuner og kommunale arkivinstitutioner på tilgængelighedsområdet.

13 kommuner har, på trods af gentagne rykkere, ikke indsendt besvarelser. Det drejer sig om Albertslund, Esbjerg, Fredericia, Greve, Halsnæs, Horsens, Ishøj, Køge, Nordfyn, Rebild, Ringkøbing-Skjern, Thisted og Tønder.

De øvrige 85 kommuner har indsendt egentlige besvarelser. Af disse har 47 angivet ikke at have modtaget henvendelser om adgang til ikke umiddelbart tilgængeligt arkivmateriale efter arkivlovens bestemmelser.

38 kommuner har modtaget henvendelser om adgang til ikke umiddelbart tilgængeligt arkivmateriale, i alt 537. Af disse er 524 blevet fuldt ud imødekommet, idet kommunerne har angivet at 13 er blevet afvist. Det fremgår imidlertid af de begrundelser for afvisning, som kommunerne har angivet, at 7 ansøgninger af i alt 190 til Københavns Stadsarkiv er blevet afvist, da arkivalierne ikke er fysisk tilgængelige.

For de øvrige ”afslags” vedkommende er der tale om, at den pågældende kommune ikke har været i besiddelse af det efterspurgte materiale. Der er således ingen anmodninger om arkivadgang hos de kommuner, der indgivet besvarelser, der er afvist med begrundelse i de pågældende dokumenter indhold af oplysninger mv.

En oversigt over antallet af henvendelser til de enkelte kommuner, af tilladelser og afslag bringes som bilag 3.

Tyverier fra Statens Arkivers læsesale og ny sikringstiltag

Den 3. oktober anmeldte Rigsarkivet til Københavns Politi, at der formentlig gennem nogle år var foregået omfattende tyverier fra læsesalene på Landsarkivet for Sjælland og Rigsarkivet. Ved politiets efterforskning konstateredes, at det stjalne for langt hovedparten bestod i arkivalier fra retsopgøret efter den tyske besættelse af Danmark 1940-45, herunder særligt arkivalier vedrørende retssager mv. mod danske, der havde gjort tjeneste i det tyske militær.

I anledning af efterforskningen lukkedes fra sidst i oktober 2012 indtil juni 2013 en række arkivfunds for benyttelse ved publikum, herunder Københavns Byrets 23.-28. afdeling 1945-1948.

I oktober-november gennemførtes en række midlertidige sikringstiltag i forbindelse med publikums benyttelse af arkivalier, herunder stop for udlån af originale arkivalier til benyttelse på læsesale mv. uden for Statens Arkiver. I 2013 er der gennemført en række permanente sikringstiltag.

Spørgsmål fra Folketingets kulturudvalg og retsudvalg om tilgængelighed til arkivalier

Som tidligere nævnt gav debatten om Politiets Efterretningstjenestes arkivforhold anledning til en række spørgsmål fra Folketingets kulturudvalg til kulturministeren og justitsministeren. Spørgsmål og besvarelser bringes som bilag 5ff.

Betingelser for størst mulig åbenhed

Ved gennemførelsen af arkivloven var det den politiske målsætning, at bestemmelserne om tilgængelighed skulle forvaltes efter et princip om størst mulig åbenhed og samtidig med respekt for nødvendige fortrolighedshensyn.

Statens Arkiver kan i år konstatere, at den relative andel af afslag på ansøgninger fra borgerne og forskningen om dispensation fra arkivlovens tilgængelighedsfristen aldrig har været lavere. Målsætningen om størst mulig åbenhed synes således at være forfulgt af de offentlige arkiver og af de kommunale myndigheder, der har modtaget henvendelser om arkivbenyttelse.

For sit eget vedkommende må Statens Arkiver dog konstatere, at det stadig volder besvær at overholde de frister for behandlingen af spørgsmål om dispensation, og at opmærksomheden fortsat må være henvendt på at søge disse forhold bedret.

For de kommunale arkiver vedkommende er forholdet her bedre. På spørgsmål om sagsbehandlingstiden har samtlige indberettende arkiver og kommunale forvaltninger meddelt, at alle sager er afgjort inde for de i arkivloven fastsatte frister.

Statens Arkiver kan ligeledes med tilfredshed konstatere, at der ikke har været anledning til at indberette tilfælde af uhjemlet kassation af offentlige arkivalier. De omfattende kassationer, der omtales i rapporten for 2011, var for størstedelen betinget af de skader, som blev voldt på en række myndigheders arkivlokaler og arkivalier ved skybruddet i sommeren 2011.

Den politiske debat om arkivadgang har i 2012 koncentreret sig om den civile og den militære efterretningstjenestes arkiver. Statens Arkiver har drøftet spørgsmål om arkivadgang og tilgængelighedsfrister med begge tjenester, herunder spørgsmålet om de to myndigheders forhold til arkivlovgivningen.

Som nævnt måtte Statens Arkiver i 2012 erkende, at sikringsforholdene i forbindelse med arkivbenyttelse i en årrække ikke har været tilstrækkelige, idet omfattende tyverier har kunnet gennemføres, i øvrigt af ikke umiddelbart tilgængeligt arkivmateriale. De foranstaltninger, som Statens Arkiver umiddelbart traf efter konstateringen af tyverierne, har betydet visse serviceforringelse i forhold til den tidligere praksis, nemlig derved, at Statens Arkiver er ophørt med at låne arkivalier ud til benyttelse ved læsesale uden for Statens Arkiver. Ligeledes er de såkaldte selvbetjeningsmagasiner, hvor en række arkivalier med høj benyttelsesfrekvens umiddelbart kunne tilgås af publikum, nedlagt.

Såvidt muligt vil Statens Arkiver styrke den digitaliseringsindsats, der retter sig mod disse højfrekvente arkivalier. Et eksempel herpå er den digitalisering af tingbøger, der har fundet sted ved Domstolsstyrelsens foranstaltning, og som har muliggjort en adgang til dette materiale over nettet.

Bilag 1: Tilgængelighedsstatistik 2012

TILGÆNGELIGHEDSSTATISTIK 2012

Dispensationstype	Tilladelse meddeles af:	1. Antal tilladelser					2. Antal afslag	
		RA	LAO	LAV	LAÅ	EA	Samlet	Hele SA
A: § 22, stk.1 (< 20 år)	Afleverende myndighed/ Rigsarkivaren	31	0	2	1	0	34	1
B: § 23, stk. 1 (75 år)	Rigsarkivaren	2.654	149	606	223	30	3.662	13
C: § 27 stk. 1, (fristforlænget)	Afleverende myndighed/ Rigsarkivaren	17	0	0	0	0	17	8
D: § 23 stk. 1, jf. § 33 (rent private forhold)	Datatilsynet / Rigsarkivaren	0	0	0	0	0	0	0
E: § 24 (strafferetspleje, yngre end 50 år)	Afleverende myndighed/ Rigsarkivaren	6	3	4	0	0	13	1
F: § 25 (50 år, det offentliges retssager)	Afleverende myndighed/ Rigsarkivaren	0	0	0	0	0	0	0
G1: § 23, stk. 1, (folketællinger yngre end 75 år)	Rigsarkivaren	0	0	0	0	18	18	0
H: § 22, stk. 2 (materiale ældre end 20 år, som endnu ikke er afleveret til Statens Arkiver)	Afleverende myndighed/ Rigsarkivaren	0	0	0	0	0	0	0
Offentlige arkiver i alt		2.708	152	612	224	48	3.744	23
P1: Privatarkiver	Donator	81	0	0	2	26	109	5
P2: Privatarkiver	Rigsarkivaren	176	0	0	9	35	220	0
Offentlige og private arkiver tilsammen		2.965	152	612	235	109	4.073	28

Bilag 2: Sagsbehandlingstider - Statens Arkiver (hele året 2012)

	RA-b&k	RA- pub.afd	Landsarkivet for Fyn	Landsarkivet for Nørrejylland	Landsarkivet for Sønderjylland	Erhvervsarkivet	Dansk Data Arkiv	Statens Arkiver I alt
Tilgængelighed - arkivbesluttet:								
Antal sager	0	2.158	150	359	236	63	0	2.966
- heraf med overholdt tidsfrist.....	-	1.910	130	324	231	61	-	2.656
- heraf med overskreden tidsfrist.....	-	248	20	35	5	2	-	310
Antal overskredne i pct.	-	11,49	13,33	9,75	2,12	3,17	-	10,45
Gennemsnitlig sagsbehandlingstid	0,00	10,86	10,92	9,59	2,80	4,95	0,00	9,95
Tilgængelighed - med høring:								
Antal sager	0	55	3	4	0	0	0	62
- heraf med overholdt tidsfrist.....	-	47	2	4	-	-	-	53
- heraf med overskreden tidsfrist.....	-	8	1	-	-	-	-	9
Antal overskredne i pct.	-	14,55	33,33	0,00	-	-	-	14,52
Gennemsnitlig sagsbehandlingstid	0,00	11,87	7,67	6,75	0,00	0,00	0,00	11,34
Tilgængelighed - med afvisningssvar:								
Antal sager	0	1.676	71	536	37	2	0	2.322
- heraf med overholdt tidsfrist.....	-	1.505	48	510	36	1	-	2.100
- heraf med overskreden tidsfrist.....	-	171	23	26	1	1	-	222
Antal overskredne i pct.	-	10,20	32,39	4,85	2,70	50,00	-	9,56
Gennemsnitlig sagsbehandlingstid	0,00	10,17	14,07	7,32	3,59	40,00	0,00	9,55

Kilde: Statens Arkivers journalsystem

Bilag 3: Oversigt over antal afgørelser om tilgængelighed i kommunerne

	Antal	Tilladelse	Afslag		Antal	Tilladelse	Afslag
Albertslund	-			Langeland	0		
Allerød	0			Lejre	0		
Assens	0			Lemvig	10	10	
Ballerup	11	11		Lolland	11	11	
Billund	0			Lyngby-Taarbæk	3	3	
Bornholm	4	4		Læsø	0		
Brøndby	0			Maragerfjord	0		
Brønderslev	0			Middelfart	0		
Dragør	0			Morsø	48	48	
Egedal	5	5		Norddjurs	0		
Esbjerg	-			Nordfyn	-		
Fanø	0			Nyborg	0		
Favrskov	1		1	Næstved	2	2	
Faxe	2	2		Odder	0		
Fredensborg	0			Odense	8	8	
Fredericia	-			Odsherred	0		
Frederiksberg	13	13		Randers	5	5	
Frederikshavn	4	4		Rebild	-		
Frederikssund	3	3		Ringkøbing-Skjern	-		
Furesø	0			Ringsted	3	3	
Faaborg-Midtfyn	0			Roskilde	14	14	
Gentofte	0			Rudersdal	45	45	
Gladsaxe	2	2		Rødovre	0		
Glostrup	1	1		Samsø	0		
Greve	-			Silkeborg	1	1	
Gribskov	2	2		Skanderborg	0		
Guldborgsund	80	80		Skive	0		
Haderslev	4	4		Slagelse	0		
Halsnæs	-			Solrød	0		
Hedensted	2	1		Sorø	1	1	
Helsingør	0			Stevns	1	1	
Herlev	0			Struer	1	1	
Herning	0			Svendborg	0		
Hillerød	2	2		Syddjurs	0		
Hjørring	13	13		Sønderborg	0		
Holbæk	0			Thisted	-		
Holstebro	0			Tønder	-		
Horsens	-			Taarnby	2	2	
Hvidovre	0			Vallensbæk	0		
Høje-Taastrup	24	19	5	Varde	0		
Hørsholm	0			Vejen	3	3	
Ikast-Brande	0			Vejle	1	1	
Ishøj	-			Vesthimmerland	0		
Jammerbugt	1			Viborg	0		
Kalundborg	0			Vordingborg	1	1	
Kerteminde	0			Ærø	0		
Kolding	0			Aabenraa	0		

København	190	183	7	Aalborg	15	15
Køge	-			Århus	0	

Bilag 4: Regester over meddelte afslag på ansøgninger om dispensation

A: Arkivenheder, yngre end 20 år, jf. § 22, stk. 1, og § 33, nr. 3

1. A (RA 2012-017759) 13. december 2012: Til brug for et projekt ved Kunstakademiets Arkitektskole ønskedes tilladelse til at benytte Danske Statsbaners Elektroniske Tegningsarkiv, 1836-2005. Rigsarkivet gav afslag i det Danske Statsbaner ikke gav samtykke. Danske Statsbaners begrundelse for denne afgørelse var at stationerne udgør potentielle mål for terrorangreb, samt at de større stationer er særligt udsatte hvad angår hærværk, graffiti, teknofester o.l. Danske Statsbaner meddelte i samme forbindelse, at hvis ansøger præciserede hvilke stationer/tegninger der var tale om, samt præciserede hvad projektets indhold og formål var, ville man genoverveje afgørelsen.

B: Arkivenheder, som indeholder oplysninger om enkeltpersoners private, herunder økonomiske forhold, jf. § 23, stk. 1

2. B (RA 2012-000204) 24. januar 2012) Til brug for slægtsforskning ønskede ansøger tilladelse til at benytte en dødsattest vedr. ansøgers morfars 2. hustru. Ansøger var ikke i slægt med den nævnte 2. hustru. Rigsarkivet gav afslag af hensyn til beskyttelsen af privatlivets fred hos afdødes nærmeste familie.
3. B (RA 2012-002232; 9. februar 2012) Ansøgning fra to søskende om adgang til en dødsattest for en bror, død 1983 som 37-årig, for at styrke eller svække bange anelser om kræfthyppighed i familien. Der er tale om en bortadopteret bror, hvis eksistens var dem ubekendt indtil fornylig. Rigsarkivaren gav afslag, idet dødsattesten indeholder oplysninger om tredjepart, som Rigsarkivaren ikke fandt at kunne videregive af hensyn til privatlivets fred, men det oplystes, at dødsattesten ikke indeholder de ønskede helbredsoplysninger, idet dødsårsagen var selvmord.
4. B (2012-004506; 24. februar 2012) Til brug for personlig oplysning om nærmeste familie ønskede ansøger tilladelse til at benytte sin brors adoptionssag. Ansøger oplyste at broren sidst der var hørt fra ham var syg og boede i udlandet. Rigsarkivet gav afslag af hensyn til beskyttelsen af privatlivets fred hos broren og hans eventuelle nærmeste familie.
5. B (LAV 2012-005590, 1. marts 2012.) Ansøger ønsker adgang til Århus Domsogns kontraminiestrialbog 1966-1968 for at identificere en eventuel hel- eller halvbror. Afslag gives med den begrundelse, at privatlivets fred for de personer, der i øvrigt er omtalt i kontraminiestrialbogen, må skønnes at veje tungere end ansøgers interesse i sagen.
6. B (LAÅ jr.nr. 2012-006352) 9. marts 2012) Ansøgning om adgang til sygejournaler, fangestamruller, forhørsprotokol, fangejournal samt fangekort fra Fårhuslejrens arkiv 1945-49, alt vedrørende ansøgerens mormors fætter og hans svigerfars to brødre. Ansøgeren anførte oplysninger om nærmeste familie og slægtsforskning i almindelighed som formål. Afslag blev givet, fordi mormors fætter og svigerfars brødre ikke med rimelighed kunne siges at falde ind under begrebet "nærmeste familie". Oplysninger om sygdom og straffeforhold fandtes dertil af så intim karakter, at de ikke kunne videregives med henblik på slægtsforskning i almindelighed, før de er 75 år gamle. Ansøger har efterfølgende fremskaffet fuldmagt fra sin svigerfar og opnået tilladelse til at se de ønskede arkivalier vedr. dennes afdøde bror (LAÅ jr.nr. 2012-021530; 22. oktober 2012).
7. B:(LAV2012-009124, 23. april 2012.) Ansøger ønsker adgang til kontraminiestrialbogen for Nykøbing Mors Sogn 1963-1964, fødte mandkøn og fødte kvindkøn, med henblik på at identificere en fasters bortadopterede barn, idet ansøger yderligere oplyser, at han ønsker at "finde frem til de nærmere

omstændigheder". Afslag gives med den begrundelse, at privatlivets fred både for de i den konkrete sag involverede personer og for de i bogen i øvrigt anførte personer skønnes at måtte veje tungere end ansøgers interesse i den konkrete sag.

8. B (RA 2012–008607; 8. maj 2012) Ansøgning fra adoptivfader om adgang til adoptionsbevilling fra 1979 for at udnytte dens oplysninger til udenom sin nu myndige adoptivdatter at kontakte datterens biologiske mor, som ikke er nævnt i adoptionsbevillingen. Rigsarkivaren gav afslag, idet adoptionen i sin tid er gennemført med gensidig anonymitet, og arkivlovens beskyttelse af privatlivets fred bl.a. forhindrer netop kontaktforsøg på grundlag af oplysninger i ikke umiddelbart tilgængeligt materiale. Da adoptionslovens hemmelighedsregler imidlertid nu skal vige for barnets ret til oplysninger om sine biologiske forældre, såvidt disse er registreret, bemærkedes det samtidig, at datteren selv vil kunne søge og få adgang efter arkivloven af Statens Arkiver eller rekvirere en fuldstændig udskrift af sin kirkebogsindførsel via bopæls sognets kirkekontor eller anmode Statsforvaltningen om aktindsigt, og at med hende som medansøger / fuldmagtsgiver vil ansøgeren selv kunne gøre det samme.
9. B (LAÅ jr.nr. 2012-011734; 6. juni 2012) Ansøgning om adgang til Øsby præstearkiv, begravelsesregistre, kontraministerialbog og Gammel Haderslev præstearkiv, begravelsesregistre, kontraministerialbog. Som formål var anført, at ansøgeren dels ønskede personlige oplysninger om sin far, bedstefar og oldefar, dels ønskede oplysninger til brug for slægtsforskning i almindelighed. Afslaget blev givet med henvisning til den længere tidsfrist for adgang til kirkebøger udskrevet efter 1925, som er administrativt fastsat af rigsarkivaren, jf. arkivlovens § 28, stk. 3.
10. B (RA 2012-017188; 28. august 2012) Til brug for personlig oplysning om nærmeste familie; en farbror ønskede ansøge tilladelse til at benytte en sag i Justitsministeriets arkiv vedrørende farbrorens likvidering i 1944. Ansøger oplyste at der ikke var familie i linie. Rigsarkivet gav afslag da der var tale om materiale af stærk personfølsom karakter om andre end den likviderede (dem der foretog likvideringen). Rigsarkivet begrundede sit afslag med hensynet til beskyttelsen af privatlivets fred hos disse personer og deres eventuelle pårørende. Ansøger fik i øvrigt tilladelse til at benytte en sag vedrørende samme likvidering i Frode Jakobsens arkiv, idet denne sag ikke omhandlede andre end den likviderede.
11. B (LAÅ jr.nr. 2012-019620; 20. sept. 2012) Ansøgning om adgang til en eventuel faderskabssag vedrørende ansøgers mor fra ca. 1964. Som formål var anført personlige oplysninger om nærmeste familie, nærmere beskrevet som et ønske om at få kendskab til, om ansøger har en søster. Afslaget blev givet under hensyntagen til beskyttelse af privatlivets fred og det forhold, at ansøgeren ikke kan anses som part i sagen.
12. B (RA 2012-016580) Ansøgning fra et barnebarn om adgang til farfarens skiftesag fra 1981, ifølge ansøgningen søges der sammen med ansøgerens far, der dog ikke navngives. Rigsarkivet kunne ikke give adgang, da formålet med ansøgningen var at finde eventuelle slægtninge. Afslaget blev begrundet i hensynet til privatlivets fred.
13. B:(LAV 2012-022274, 12. november 2012.) Ansøger ønsker adgang til boopgørelsen efter en person, der er død i Randers i 1986. Det er oplyst, at det drejer sig om ansøgers biologiske farfar, at ansøgers far var bortadopteret, og at hverken ansøger eller ansøgers far var arving i boet. Endvidere er oplyst, at formålet med den tilsigtede adgang er at få oplysning om afdødes familieforhold. Afslag gives med den begrundelse, at hensynet til privatlivets fred for de i boopgørelsen omtalte personer skønnes at måtte vejere tungere end ansøgers interesse i sagen.
14. B (RA 2012–024210; 11. december 2012) Ansøgning om adgang til svigermors halvbrors adoptionssag, adopteret 1948. Ansøgers formål er at kontakte det bortadopterede barn. Rigsarkivaren gav afslag, idet adoptionssagen indeholder oplysninger om tredjepart, som Rigsarkivaren ikke fandt at kunne videregive af hensyn til privatlivets fred.

C: Arkivalier, for hvilke der er fastsat en særlig, længere tilgængelighedsfrist end 20 år, jf. § 27, stk. 1-3

15. C (RA 2012-004114; 11. juni 2012) Til brug for en fremstilling om civilt beredskab 1945-1962 ønskedes tilladelse til at benytte Transportministeriets journalkort til beredskabssager. Transportministeriet gav ikke samtykke til materialet. Ministeriet begrundede deres afgørelse med at der var tale om NATO-klassificeret materiale fra andre udstedere end Transportministeriet, som ministeriet ikke havde mulighed for at afklassificere. Rigsarkivet gav derfor afslag.
16. C (RA 2012-011927; 16. juli 2012) Til brug for en artikel om Danmarks politik i den europæiske afspændingsproces ønskedes tilladelse til at benytte Udenrigspolitisk nævns referater, 1982-1988. Rigsarkivet gav afslag da Udenrigsministeriet ikke gav samtykke til det ønskede materiale i sin helhed. Udenrigsministeriet meddelte at man ville foretage en ny vurdering, hvis ansøger fremsendte en fornyet ansøgning med en mere præcis emnemæssig og eventuelt tidsmæssig afgrænsning, således at ministeriet kunne tage stilling til adgang til enkeltstående dagsordenspunkter. Det gjorde ansøger derefter, hvorefter der blev givet samtykke og tilladelse til enkeltstående dagsordenspunkter.
17. C (RA 2012-008270) 14. august 2012) Til brug for en fremstilling om dansk afspændingspolitik i 1970erne ønskedes tilladelse til at benytte bl.a. Udenrigsministeriets MIK 2:4, j.nr. 5.B.55/10 og 5.B.55/11 med bilag. Udenrigsministeriet afklassificerede og gav samtykke til de dokumenter, ministeriet selv havde udstedt, men ikke andre myndigheders udstedelser. Ministeriet begrundede dette i, at man ikke kunne give samtykke til at gøre fremmede magters og internationale organisationers dokumenter offentlige tilgængelige uden udstedernes tilladelse; ministeriet havde i dette tilfælde vurderet, at forsøg på at indhente fremmede magters og internationale organisationers tilladelse, ville være en tidskrævende proces, som ikke harmonerede med den tidshorizont for benyttelsen, der var angivet i ansøgers ansøgning. Rigsarkivet gav derfor afslag til det materiale, Udenrigsministeriet ikke kunne give samtykke til.
18. C (RA 2012-008051) 6. september 2012) Til brug for en artikel om dansk sikkerheds- og udenrigspolitik i perioden 1979-1982 ønskedes tilladelse til at benytte en række enkelt dokumenter i Udenrigsministeriets gruppe 105. Udenrigsministeriet gav ikke samtykke til fem dokumenter fra 1980. Ministeriet begrundede denne afgørelse i beskyttelseshensynet til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige organisationer. Rigsarkivet gav derfor afslag idet Udenrigsministeriet ikke gav samtykke.
19. C (RA 2012-008051) 14. november 2012) Til brug for en artikel om dansk sikkerheds- og udenrigspolitik i perioden 1979-1982 ønskedes tilladelse til at benytte en række enkelt dokumenter i Udenrigsministeriets gruppe 104 og 105. Udenrigsministeriet gav ikke samtykke til to dokumenter fra 1980. Ministeriet begrundede denne afgørelse i beskyttelseshensynet til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige organisationer. Rigsarkivet gav derfor afslag idet Udenrigsministeriet ikke gav samtykke.
20. C (LAV 2012-023361; 20. november 2012) Ansøger ønsker adgang til Skive Sogns kontramaterialbog, fødte mænd 1961. Formålet med den tilsigtede adgang er at få oplysninger om en fætter. Kontramaterialbogen omfatter perioden 1950-1968. På grund af kirkebøgernes indhold af oplysninger om aktive cpr-numre er der af rigsarkivaren fastsat en tilgængelighedsfrist på 100 år for originale ministerialbøger, der er udskrevet senere end 1925. Til formålet slægtsforskning dispenseres ikke fra denne frist, idet formålet kan forfølges ved hjælp af de ministerialbøger, der er publiceret på nettet.
21. C (LAV 2012-023362; 15. november 2012.) Ansøger ønsker adgang til Holstebro Sogns kontramaterialbog, døde 1973-1975. Formålet med den tilsigtede adgang er dels personlig oplysning om nærmeste familie, dels slægtsforskning i almindelighed. Kontramaterialbogen omfatter døde i perioden 1974-76. Ansøger oplyses om, at der er sket fristforlængelse for ministerialbøger efter 1925, herunder også for selvstændige begravelsesregistre, der omfatter perioden efter 1970. Afslag gives med henvisning til Statens Arkivers generelle politik, at der ikke gives adgang med henblik på slægtsforskning, når det drejer sig om ministerialbøger omfattende døde, der er udskrevet efter 1970, da disse kan indeholde oplysninger om aktive cpr-numre.

22. C (LAV 2012-025590; 28. november 2012.) Ansøger ønsker adgang til kontraminiestrialbogen for Lyngby Sogn, Sønder Djurs Herred, konfirmerede mandkøn 1955-1958. Formålet med den tilsigtede adgang er at få oplysninger om ansøgers bedstefars brors konfirmation. Kontraminiestrialbogen omfatter perioden 1954-1964. Ansøger oplyses om, at der er sket fristforlængelse for ministrialbøger efter 1925. Afslag gives med henvisning til Statens Arkivers generelle politik, at der ikke gives adgang med henblik på slægtsforskning, når det drejer sig om ministrialbøger, der ikke er udskrevet for mere end 50 år siden.

E: Sager inden for strafferetsplejen, jf. § 24

23. E (LAV 2011-025770; 25. januar 2012.) Ansøger ønsker adgang til Århus Politis dokumenter i en sag om drab, foregået i Århus Politikreds 1967. Sagen har bl. a. været genstand for megen debat i medierne. Ansøger oplyser i sin ansøgning, at han ønsker at få et førstehåndsindblik i sagens efterforskning og kriminalpolitiets arbejde med samme med henblik på at kunne fremstille dette endnu ikke belyste, men yderst vigtige perspektiv til forståelse af sagen og dens efterforskning. Landsarkivet er bekendt med, at ikke alt materialet vedrørende sagen er afleveret til landsarkivet. Der indhentes hørings svar vedrørende det til landsarkivet afleverede materiale. Østjyllands Politi nægter samtykke med den begrundelse, at dette er nødvendigt af hensyn til beskyttelse af forurettede, vidner og andre implicerede parter samt deres pårørende.

Private arkivalier

24. PDO (RA 2012-003763 20. februar 2012) Til brug for udarbejdelse af speciale om fangeforhold i KZ-lejren Stutthof ønskedes tilladelse til at benytte materiale i Frihedsfondens arkiv. Rigsarkivet gav afslag da en eventuel adgangsdispensation kun gives til seriøse formål; det betyder at man for at komme i betragtning skal besidde en uddannelse på minimum cand.phil.-niveau.
25. PDO (2012-006045 16. marts 2012) Til brug for en roman ønskedes tilladelse til at benytte Kongehuset arkiver; nemlig kong Christian Xs dagbøger fra perioden under besættelsen. Rigsarkivet imødekom ikke ansøgningen idet der efter de aftaler, der er indgået med Kongehuset om adgang til dets arkiver, ikke er praksis for at give tilladelse til kong Christian Xs arkiv. Ansøger henvendte sig derefter til Kabinettssekretæren som derefter anbefalede at ansøger fik tilladelse til at benytte materialet. Rigsarkivet gav derefter den ønskede tilladelse.
26. PDO (RA 2012-020961 24. oktober 2012) Til brug for udarbejdelse af speciale om udbetaling af erstatning til besættelsestidens ofre ønskedes tilladelse til at benytte materiale i Frihedsfondens arkiv. Rigsarkivet gav afslag da en eventuel adgangsdispensation kun gives til seriøse formål; det betyder at man for at komme i betragtning skal besidde en uddannelse på minimum cand.phil.-niveau.
27. PDO (RA 2012-020962 24. oktober 2012) Til brug for udarbejdelse af speciale om udbetaling af erstatning til besættelsestidens ofre ønskedes tilladelse til at benytte materiale i Frihedsfondens arkiv. Rigsarkivet gav afslag da en eventuel adgangsdispensation kun gives til seriøse formål; det betyder at man for at komme i betragtning skal besidde en uddannelse på minimum cand.phil.-niveau.
28. PDO (2012-026274 10. december 2012) Til brug for et speciale om skandinavisk ægteskab og dansk udenrigspolitik ønskedes tilladelse til at benytte Kongehuset arkiver; nemlig materiale i Frederik VIIIs arkiv. I overensstemmelse med hidtidig praksis imødekom Rigsarkivet ikke ansøgningen, men ansøger henvendte sig derefter til kabinetssekretæren, hvorefter ansøgningen blev imødekommet.

Bilag 5: Beretning afgivet af Udvalget for Forretningsordenen den 19. december 2011: Beretning om PET-kommissionens beretning, afsnit 2.4

”2.4. PET-kommissionen har med udgangspunkt i beskrivelsen af PET’s virksomhed bidraget til at belyse aspekter af såvel den ældre som den nyere danske historie.

Udvalget finder dog grund til at påpege skævheden i, at en stor del af det, der er offentliggjort i PET-kommissionens beretning – og i den bog, som nogle af deltagerne i kommissionens arbejde efterfølgende har udgivet – bygger på materiale, som de omtalte personer og organisationer og andreforskere ikke kan få adgang til, fordi kommissionens beretning og bogen især bygger på kilder i PET, men også på samtaler, vidneforklaringer og dokumenter fra ministerier. Der er således ved brug af dette materiale ikke tale om almindelig historisk forskning, der kan udsættes for kritisk gennemgang af andre forskere ud fra en kildekritisk tilgang. Dette indebærer, at det samlede resultat især belyser PET’s opfattelse af forskellige personer, organisationer og begivenheder.

Historieskrivningen er generelt set af væsentlig betydning for et samfund og er navnlig en opgave for forskere. Udvalget har den principielle holdning, at der på den ene side bør være størst mulig åbenhed med hensyn til statens arkivmateriale, men at åbenheden på den anden side ikke bør skade de registrerede personers interesser.

Arkivloven afspejler denne afvejning. Loven bygger således på et udgangspunkt om mest mulig åbenhed. Omvendt må den, der får adgang til ikke umiddelbart tilgængeligt arkivmateriale, ikke offentliggøre fortrolige oplysninger, som den pågældende har fået kendskab til gennem arkivadgangen. En overtrædelse kan straffes med bøde eller fængsel i indtil 6 måneder.

Det er endvidere ifølge Rigsarkivet fast praksis, at derved meddelelse af arkivadgang fastsættes vilkår om, at oplysninger om enkeltpersoners private forhold ikke videre-bringes, at der ikke må rettes henvendelse til personer, som er nævnt i det materiale, der gives adgang til, og at dokumenter m.v. ikke må gengives i deres helhed eller kopieres. Overtrædes et vilkår, kan dette straffes med bøde eller fængsel i indtil 6 måneder.

Der er således snævre rammer for, hvad en forsker lovligt kan bruge personoplysninger til. Særlig i forhold til PET’s arkivalier kan der imidlertid være grund til at overveje den registreredes stilling, når forskere gives indsigt i PET’s arkivmateriale.

Udvalget er opmærksomt på, at der kan være meget væsentlige forhold, der taler imod, at en person, som er registreret af PET, får kendskab hertil. Udvalget finder imidlertid, at det navnlig i forhold til nulevende personer kan forekomme paradoksalt, hvis en person først får kendskab til oplysninger, som PET har registreret om vedkommende, når en forsker offentliggør oplysningerne.

Udvalget er derfor meget tilfreds med, at Justitsministeriet har tilkendegivet, at PET, når der til brug for offentliggørelse af forskningsprojekter sker afklassificering af oplysninger i en personsag, som en forsker har fået adgang til, samtidig giver den person, som sagen omhandler, adgang til det afklassificerede materiale.”

Bilag 6: Kulturministerens svar på § 20-spørgsmål S 3109 om kassation i PETs arkiver

14. maj 2012

Folketingsmedlem Karsten Lauritzen (V) har den 26. april 2012 stillet mig følgende spørgsmål, nr. 3109, som jeg hermed skal besvare.

Spørgsmål:

Mener ministeren, at tidligere statsministres PET-mapper er materialer, der har historisk værdi, jf. retningslinjerne fra 17. december 1965 om PET's arkiveringsforpligtelse, og derfor ifølge retningslinjerne fra 1995 burde være overgivet fra PET til Statens Arkiver, når disse ikke længere er nødvendige at opbevare hos PET af sikkerhedsmæssige årsager?

Svar:

Statens Arkiver har oplyst, at det efter aftalen af 17. december 1965 er PET, der foretager vurdering af, om enkeltakter har en sådan historisk værdi, at de bør bevares.

Uffe Elbæk

Bilag 7: Kulturministerens svar på § 20-spørgsmål S 2712 Om digitalisering af tingbøgerne.

30. marts 2012.

Folketingsmedlem Alex Ahrendtsen (DF) har den 23. marts 2012 stillet mig følgende spørgsmål, nr. 2712, som jeg hermed skal besvare.

Spørgsmål:

”Hvad agter ministeren at gøre for, at de gamle tingbøger ikke bliver destrueret, efter de er blevet digitaliseret, og vil ministeren sørge for, at bøgerne kan overdrages til andre arkiver, så de ikke går tabt for eftertiden?”

Svar:

Jeg kan oplyse, at statslige myndigheder ifølge arkivlovens § 12 kun kan aflevere deres arkivalier, herunder ligeledes de manuelt førte tingbøger fra perioden fra 1927 og op til 1990'erne, til Statens Arkiver. I Betænkning 1404/2001 om arkivlovens revision anføres s.70, at det siden Danske Lov (1683) har været fastsat, at statslige myndigheders arkivalier tilhører embedet eller staten og ikke kan overdrages til andre. Det er således et hovedprincip i arkivloven, at statens arkivalier kun med rette kan befinde sig enten hos den myndighed, der har skabt eller tilvejebragt dem, eller i Statens Arkiver efter aflevering fra myndigheden. Princippet har ikke alene væsentlig betydning for en hensigtsmæssig og økonomisk forsvarlig gennemførelse af bevaringen af den del af den danske kulturarv, der består i statens myndigheders arkivalier, men skal også sikre, at statens adkomst til sine arkivalier ikke kan underkastes tvivl derved, at statslige myndigheder disponerer på anden måde over arkivalier end ved enten kassation eller aflevering til Statens Arkiver.

De gældende bestemmelser giver ikke mulighed for at fravige dette princip ved at overdrage arkivalier, der er bestemt til kassation, til andre institutioner med henblik på bevaring.

Statens Arkiver har vurderet, at bevaringsmæssige hensyn ikke kan retfærdiggøre en dobbelt bevaring af tingbøgernes oplysninger og således heller ikke omkostningerne, der vil være forbundet med at bevare både de fysiske og de digitale dokumenter.

Den digitale bevaring giver endvidere mulighed for langt lettere adgang til tingbøgerne for brugerne, idet tingbøgerne bliver tilgængelige på www.arkivalieronline.dk, hvor der er fri adgang til søgninger efter tingbøgerne. I dag kan tingbøgerne 1927ff. fra 30 af i alt 82 retskredse allerede benyttes via arkivalier online.

Det skal for god ordens skyld bemærkes, at det ældre tinglysningmateriale i form af skøde- og panteprotokoller med tilhørende registre fra før 1927 er afleveret til Statens Arkiver og bevares fysisk.

Uffe Elbæk